

10 januari 2015 Leestijd 9 - 12 minuten

Je zou het haast vergeten na het drama in Parijs, maar vrijwel alle jihadistische terreur vindt elders plaats. In Syrië bijvoorbeeld. Wie betaalt dat allemaal? In deel 2 van onze serie over olieverslaving: hoe IS een oliestaat werd, maar nu momentum lijkt te verliezen.

Wie financiert die jihadisten eigenlijk? (Antwoord: wie niet?)

Gastcorrespondent Energie & Geopolitieke conflicten

Huib DE ZEEUW

**

19 juni 2014: Twee IS strijders voor een ingerekende Iraakse legertruck bij een checkpoint aan de rand van de olieraffinaderij van Baiji, zo'n 250 kilometer ten noorden van de Iraakse hoofdstad Bagdad. Foto: Hollandse Hoogte

De twee Koerdische soldaten die de wacht moesten houden, konden hun ogen niet geloven. Op bevel van hun leidinggevendenden moesten ze tientallen olietankers uit het kalifaat doorlaten. Corrupte officials uit Koerdistan verdienen geld aan de oliesmokkel, terwijl zij in de afgelopen maanden talloze vrienden verloren in de oorlog tegen IS.

Deze scene is illustratief voor de regio rondom het 'oliestaatje' IS. De Koerden en het leger van de Syrische president Assad vechten tegen de jihadisten van IS. Maar door de aankoop van olie houden ze het kalifaat tegelijkertijd in stand.

Ook in de buurlanden Turkije, Jordanië en Iran wordt geld verdiend aan oliesmokkel uit IS-gebied. De belangrijkste redenen zijn corruptie, armoede, pragmatisme en de aloude politieke strategie 'de vijand van mijn vijand is mijn vriend'.

Met een productie van ongeveer 80.000 vatten olie verdiende IS tussen de een en drie miljoen dollar per dag

Sinds de verovering van de Irakese miljoenenstad Mosul in juni vorig jaar is Islamitische Staat met zijn gekende mediastrategie uitgegroeid tot 's werelds meest gevreesde terreurbeweging. Maar ook een organisatie, zo blijkt uit reportages vanuit het kalifaat door VICE *In augustus bezocht een journalist van VICE News het kalifaat* en van de Duitse journalist Jürgen Todenhöfer, *In Nieuwsuur vertel de voormalig Duits politicus over zijn reis* die redelijk goed in staat is tot zelfbestuur - met als belangrijke economische peiler het winnen, de smokkel en de verkoop van olie.

Met een dagelijkse productie van ongeveer 80.000 vaten olie *Cijfers afkomstig van het Iraqi Energy Institute* verdiende het kalifaat de afgelopen tijd tussen de een en drie miljoen dollar per dag. Het zijn noodzakelijke inkomsten om het salaris van de strijders te betalen. De oliesmokkel uit het IS-gebied is weliswaar nog niet gestopt, maar het kalifaat lijkt wel zijn momentum kwijt te zijn.

Tegen deze achtergrond zetten we vijf vragen over oliestaat IS op een rij. Wie zijn de kopers? Maar ook: slagen de bombardementen op IS-gebied er in een einde te maken aan deze stroom van inkomsten?

Vraag 1: Wie koopt de olie van IS?

De Duitse krant Die Zeit toont in een groot artikel, *Lees hier het artikel uit 'Die Zeit': the Business of the Caliph* waar twaalf onderzoeksjournalisten aan hebben meegewerkt, hoe de economie van het kalifaat werkt. Een paar journalisten reden mee met de Koerdische Peshmerga in Dahuq district, 180 kilometer ten zuiden van

Mosul. Ze kwamen langs twee zwartgeblakerde olietankwagens die per stuk 42.000 liter ruwe olie vervoerden ter waarde van 6.000 dollar (een vijfde van de wereldprijs). De Koerden, de belangrijkste groepering die vecht tegen IS, lieten trots zien hoe ze de economie van het kalifaat tot stilstand brachten.

Wat ze niet vertelden: de twee tankwagens maakten deel uit van een smokkelaarsbende die op weg was met twaalf van deze vrachtwagens vol olie.

Op diezelfde avond vertelden Koerdische soldaten die een pijpleiding naar Erbil bewaken hoe ze zes weken ervoor een bevel kregen om niet te schieten op olietankwagens uit Tikrit, een gebied in handen van IS. 'We hielden op met tellen na de honderdste tankwagen,' zo vertelde een Koerdische soldaat aan *Die Zeit*. Ze waren geschokt, hun vrienden verloren hun leven in de strijd tegen IS terwijl hun superieuren er handel mee dreven.

Officials uit de corrupte Koerdische regering zijn niet de enige die zaken doen met IS. De Syrische president Assad maakt het nog veel bonter. In een typisch machiavelliaans staaltje politiek bedrijven sloot de Syrische regering oliedeals *De Britse krant The Telegraph* schreef vorig jaar hierover met Al Nusra en IS en betaalde hen voor bescherming van pijpleidingen in Oost-Syrië.

Tijdens de massale opstanden in 2012 heeft Assad zelfs een groot aantal jihadisten uit de Sednaya-gevangenis bij Damascus vrijgelaten, zodat zij de wapens konden opnemen tegen het Vrije Syrische leger - helemaal volgens het adagium 'de vijand van mijn vijand is mijn vriend'. Nadien zijn deze jihadisten opgeklommen tot belangrijke leiders binnen Al Nusra en IS en hebben het Vrije Syrische Leger grotendeels verslagen.

Hoe is de Islamitische Staat zo groot geworden?

In Irak dreigt een burgeroorlog, sinds de Islamitische Staat (IS, voorheen ISIS) er stad na stad veroverd. De beweging wil een geheel nieuwe indeling van het Midden-Oosten. Hoe heeft de beweging zo snel kunnen groeien? En hoe moet het nu verder met Irak en Syrië?

Lees hier de explainer van correspondent Lennart Hofman

Ook Turkije is niet zonder boter op het hoofd. Het land sluit geregeld haar ogen voor de smokkel van olie uit het IS-gebied. In de Zuid-Oostelijke provincie Hatay is voor iedereen zichtbaar hoe de olie vanuit Syrië naar Turkije wordt vervoerd. In het dorpje Ezmerin liggen ongeveer vijfhonderd illegale oliepijpleidinkjes, zo schrijft een journalist van Al-Monitor. *De oliesmokkel tussen Syrië en Turkije*

Vanuit een tanker aan de Syrische kant van de grens wordt de olie vervoerd via zeer smalle plastic pijpjes, normaal bedoeld voor de irrigatie, die door de Asi Rivier lopen, onder de akkers door en dan richting het dorpje gaan. En net zoals het ondergrondse waterdistributiesysteem gaan de oliepijpleidinkjes kriskras onder de straat richting de huizen. Via de telefoon worden de simpele commando's 'pomp' en 'stop' doorgegeven aan de Syrische smokkelaars.

Vraag 2: Hoeveel verdiende IS tot nu toe aan olie?

Dat is zeer onduidelijk. De schattingen lopen ver uiteen. Van 270.000 tot 3 miljoen dollar per dag. Het energieonderzoeksbureau IHS publiceerde in oktober een speciaal rapport over de olie-inkomsten van het kalifaat. Zij kwamen op een bedrag van 2 miljoen dollar per dag.

Ook al heeft IS de controle over een gebied waar dagelijks 350.000 ton aan ruwe olie kan worden geproduceerd, waren de jihadisten volgens de analisten in staat tot een productie van maximaal 50.000 vaten. De samenstellers van het rapport gingen ervan uit dat de olie voor ongeveer 50 dollar per vat verkocht zou worden (ver onder de toen geldende prijs van 85 dollar). Veel media, waaronder persbureau Reuters, *Hier vind je het persbericht van Reuters* namen dit bericht over, maar het rapport is zelf nergens meer te vinden.

Wellicht omdat de schatting toch te hoog bleek te zijn. De Amerikaanse overheid vermoedt dat IS dagelijks 1 miljoen dollar verdient aan olie inkomsten, zo vertelde David Cohen in zijn speech 'Attacking ISIL's Financial Foundation'. *Lees hier de toespraak van 23 oktober 2014 terug* Deze topambtenaar van het Amerikaanse ministerie van Financiën, belast met het vernietigen van de financiële infrastructuur van IS, noemde de beweging de 'best gefinancierde terroristische organisatie die we zijn tegengekomen.'

Naast olieinkomsten, zo maakte Cohen duidelijk, verdient IS ook miljoenen dollars per maand aan gijzelingen. In de Iraakse stad Mosul bestormden de jihadisten honderden huizen en namen de inwoners mee: ze kunnen worden teruggekocht voor een paar duizend dollar per persoon.

Daarnaast heeft de terreurorganisatie ook veel geld buitgemaakt bij het overvallen van banken in de veroverde gebieden. Hierdoor is het kalifaat, in vergelijking met Al-Qaeda, veel minder afhankelijk van rijke sponsors in de Arabische Golfregio.

 12 december 2014: Rookwolken boven de Syrische stad Kobani gezien vanaf de Turkse grens. Dat het IS maar niet lukt deze stad te veroveren, zou kunnen bewijzen dat ze hun momentum aan het verliezen zijn. Foto: Binnur Ege Gurun/Getty

Toch lijkt ook de Amerikaanse schatting nog te hoog. In het uitgebreide artikel van *Die Zeit* blijkt dat de olie in de Syrische stad Hasakah voor maar 18 dollar per vat wordt verkocht. Volgens de Duitse krant kan het kalifaat niet meer dan 20.000 vaten olie per dag produceren, wat zou betekenen dat ze hier dagelijks 360.000 dollar aan overhouden.

Deze lage prijs heeft vooral te maken met de slechte kwaliteit van de ruwe olie uit Syrië. Zo werd er voor de oorlog in Syrië - dus voor de olieboycot - de ruwe olie naar Europese landen als Italië, Duitsland, Spanje, Frankrijk en Nederland vervoerd

Opsomming van de belangrijkste Europese afnemers van Syrische olie om daar bewerkt te worden. In Syrië kon dat niet, omdat het land niet over de raffinaderijen beschikt die deze olie kunnen omzetten naar een kwaliteit die wereldwijd verhandelbaar is.

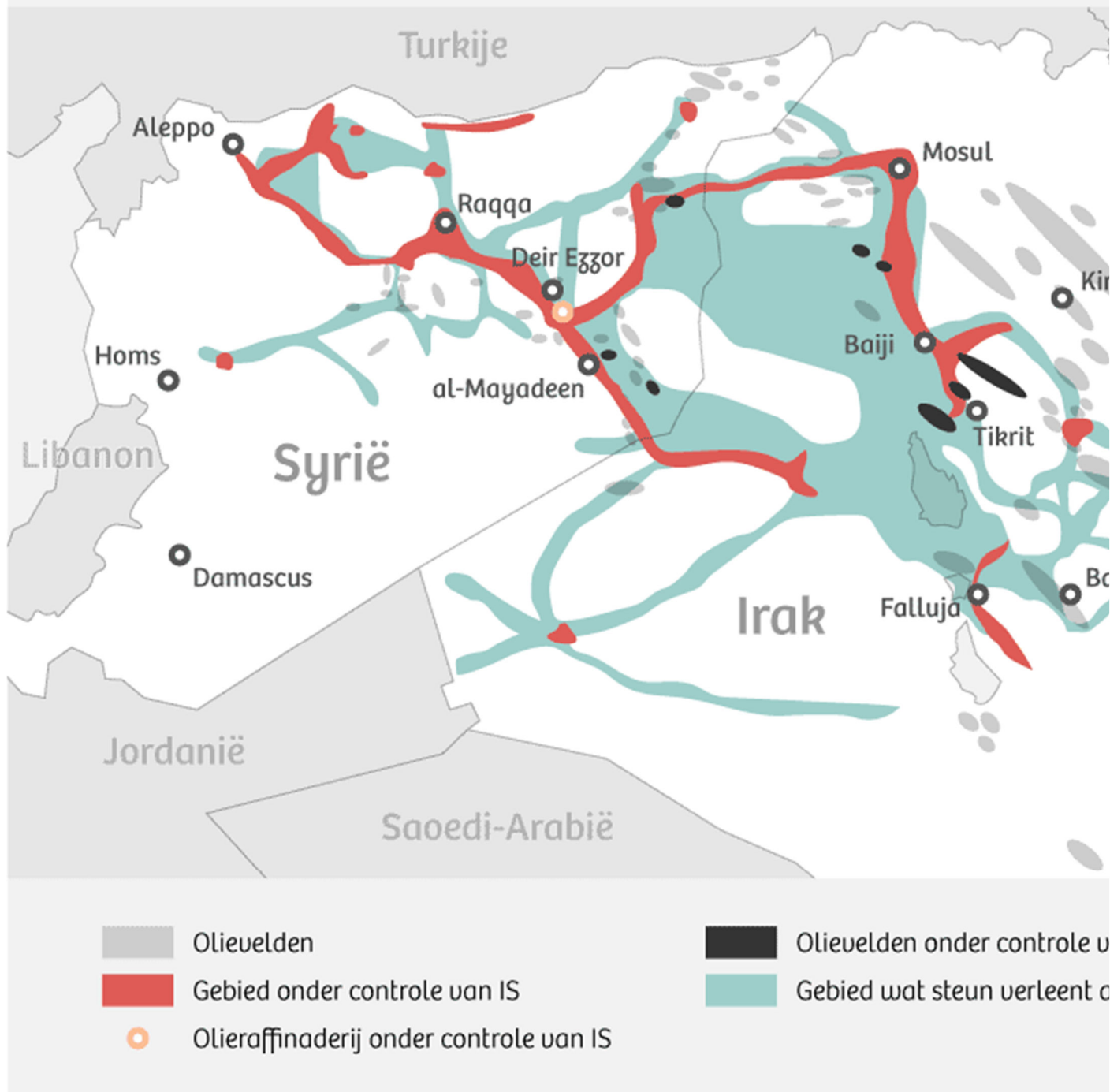
Vraag 3: Waar liggen de olievelden van IS?

Tijdens de razendsnelle opmars van IS in juni afgelopen jaar veroverde de tereurbeweging zowel de Iraakse miljoenenstad Mosul, de strategische oliestad Baiji en kreeg het monopolie over de olievelden in de Oost-Syrische provincie Deir-Zur. Naar schatting gaat het om tientallen (zeer) kleine olievelden en een belangrijke olieraffinaderij in de Oost-Syrische provincie Deir Zor.

De technici die hier werken krijgen betaald door IS en verkopen olie en gas aan zowel het kalifaat als aan het Syrische bewind, zo meldde de Britse krant *The Guardian* *Lees hier over de winning van olie in Oost-Syrië in The Guardian* in september. Het is goed om te weten dat het kalifaat ook niet de uiteindelijke controle heeft over alle olievelden die in haar 'grondgebied' liggen. Uit een recent bericht van het Syrische mediakanaal *Ara News* *Dit is een onafhankelijke mediasite die dagelijks bericht over de ontwikkelingen in Syrië* blijkt dat jihadisten van IS onlangs nog olievelden in Oost-Syrië in de fik hebben gestoken, omdat de eigenaren niet luisterden naar de voorschriften van het kalifaat.

Olievelden in handen van IS

in september 2014

 Bron: CNN / Institute for the Study of War, Petroleum Economist, Platts

Vraag 4: Van wie zijn de olievelden eigenlijk?

Dat IS tijdens zijn veroveringen zeer strategisch te werk gaat, blijkt uit het tragische verhaal van de ontvoerde journalist Theo Padnos. Deze Amerikaanse freelance journalist ontmoette in oktober 2012 in de Turkse grensplaats Antakya drie Syrische jongens die hem wel de grens konden overbrengen.

Eenmaal in het land sloegen ze hem neer en eisten losgeld. De Amerikaanse journalist wist te ontkomen, vluchtte naar het Vrije Syrische leger, die hem op zijn beurt overdroeg aan de fundamentalistische beweging Al Nusra. Bijna twee jaar lang werd hij door dit Syrische filiaal van Al-Qaeda gegijzeld gehouden.

In een zeer persoonlijk en aangrijpend verhaal, eind oktober 2014 gepubliceerd in The New York Times, *'My Captivity'* van Theo Padnos beschrijft *Het artikel werd ook gepubliceerd in 360. Hier vind je het vertaalde stuk.* Theo Padnos niet alleen hoe hij ondanks alle martelingen erin slaagde te overleven, maar geeft hij ook inzicht waarom de fundamentalistische bewegingen Al Nusra en IS elkaar op leven en dood bevechten.

'Wat ik niet wist, was dat het Nusra Front de strijd tegen de Islamitische Staat begon te verliezen. Uit gesprekken met bewakers en medegevangenen had ik begrepen dat beide organisaties ongeveer even sterk waren, en dat de Islamitische Staat onder geen beding de olievelden, de kostbaarste buit van Oost-Syrië, in handen mocht krijgen.'

In juli van 2014 was Al Nusra zo verzwakt, deels omdat strijders vanwege een hoger salaris naar IS overliepen, dat ze moesten vluchten naar de Zuid-Syrische stad Deraa. De plek waar vier jaar geleden de opstand tegen Assad begon. Padnos werd als enige gevangene meegenomen. Gehuld in een jihadi outfit reed hij mee in de auto van een van de leiders van Al Nusra, Abu Mariya Al-Qahtani.

 22 december 2014: IS strijders verbranden autobanden in de Iraakse district Mosul, om zo het zicht te ontnemen van de Perhmerga troepen die een poging ondernemen om de stad Sinjar te bevrijden. Foto: Emrah Yorulmaz/HH

Opvallend genoeg vertelde de jihadist tijdens de rit aan Padnos hoe lastig het is om een *mujahid* te zijn. Op de vraag, 'het zal nu wel heel moeilijk voor je zijn, de problemen met IS en Bashar Assad die je wil vermoorden', zegt Al-Qahtani: 'Ja, dat is waar. Maar IS zijn het ergste. Ze maken mij erg bedroefd.'

Door deze gesprekken begreep Padnos dat niet de religieuze verschillen maar de gelden uit de olievelden het belangrijkste twistpunt waren.

‘Het echte probleem tussen het Nusra Front en de Islamitische Staat was dat hun commandanten, voormalige vrienden uit Irak, het niet eens konden worden over de verdeling van de winst van de olievelden in het oosten van Syrië die het Nusra Front had veroverd.’

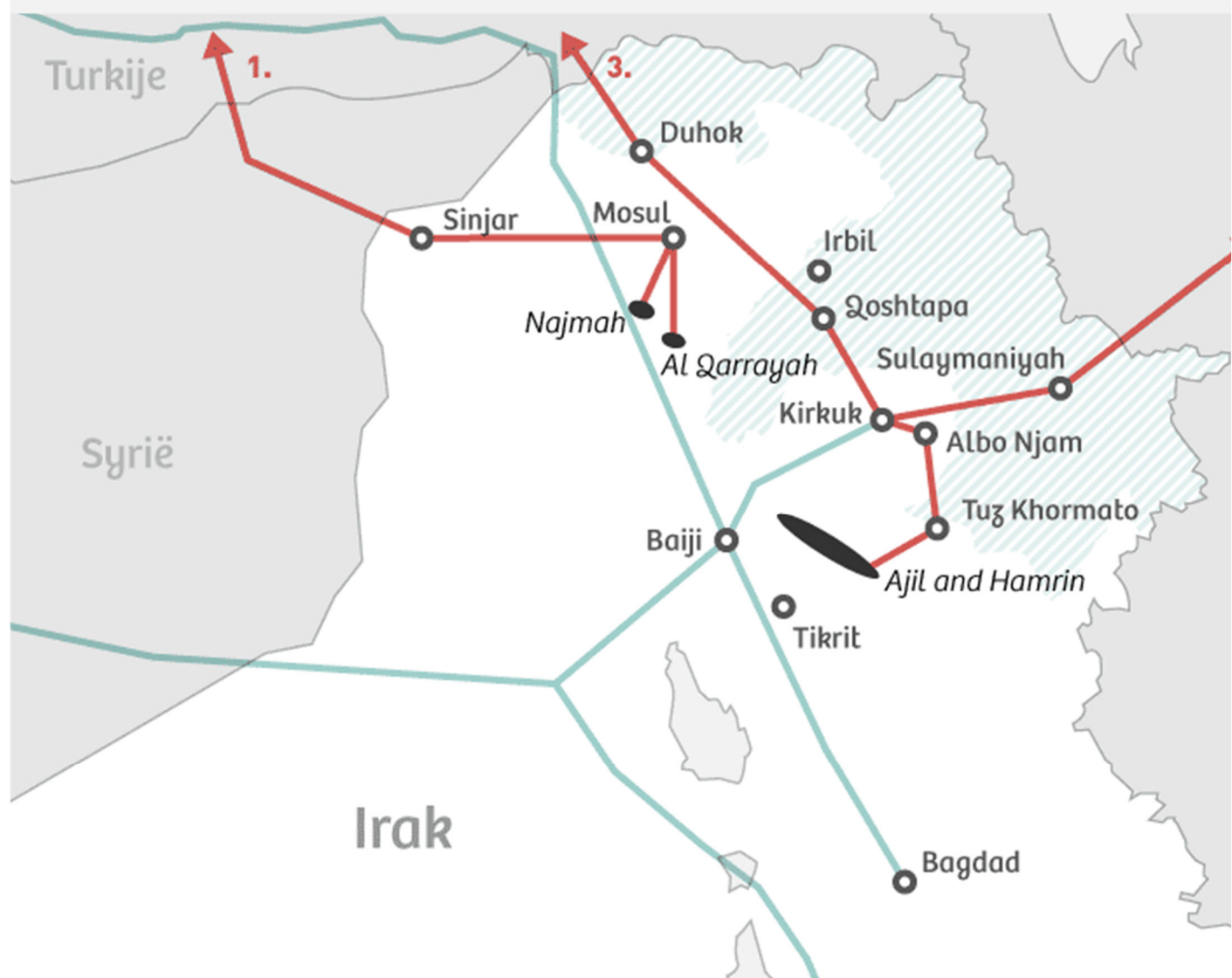
Ongeveer twee maanden later werd Padnos vrijgelaten.

Vraag 5: Weten de bombardementen de oliewinsten te stoppen?

Op 11 september 2014 maakte de Amerikaanse president Barack Obama de eerste contouren bekend van de internationale coalitie die uiteindelijk IS moet verslaan. *Hier vind je de volledige speech van president Obama* Via luchtaanvallen op de olievelden in Syrië en de steun aan Koerdische en Irakese strijders moet het kalifaat vernietigd worden. In dezelfde maand begonnen de Amerikanen, samen met Arabische bondgenoten, met luchtaanvallen op olievelden van IS in Syrië. *Zie bijvoorbeeld dit bericht van de NOS*

Toch slaagt IS er nog steeds in om olie haar gebied uit te smokkelen en daar geld aan te verdienen, blijkt uit onderzoek van The Guardian *Hier vind je het onderzoek naar oliesmokkel in Irak van The Guardian* in Irak. De Britse krant ontdekte dat nog steeds veel olie haar weg vindt richting de Koerdische gebieden en uiteindelijk zelfs belandt in Iran en Jordanië.

Hoe IS olie smokkelt uit Irak

 Pijpleidingen

 Olievelden onder controle van IS

 Routes gestolen olie

 Regionaal bestuur Koerdistan

1. De olie uit het Qarrayah-veld gaat via Mosul naar Sinjar, dan via Syrië naar Turkije

2. Van de olievelden Ajil en Hamrin gaat de olie via Kirkuk naar Sulaymaniyah om het te verkopen aan Iraanse dealers

3. De olie wordt ook Kirkuk naar gebieden het kan ei Zuid-oost

 Bron: The Guardian (19 november 2014)

De krant sprak onder andere met Sami Khalaf, een oliesmokkelaar die voorheen onder Saddam Hussein werkte als officier bij de geheime dienst. Hij kocht een olietankwagen met ongeveer 28 vaten olie voor 4.200 dollar, in Jordanië verkocht hij deze voor 15.000 dollar. Elke smokkelaar doet ongeveer acht van die tanks per week. De verdiensten liegen er niet om. Je moet alleen bij elk checkpoint zo'n 650 dollar betalen aan corrupte douaniers.

De bombardementen van de internationale coalitie maken het voor IS wel steeds moeilijker om haar 'staat' draaiende te houden. Hoe minder olie er geleverd kan worden, hoe sneller de prijzen van olie stijgen in miljoenenstad Mosul. Een inwoner van Mosul vertelt aan The Guardian dat er bij elke straat olietankers staan die verschillende vormen van benzine verkopen, maar allemaal van een zeer lage kwaliteit.

De hoofdprijs voor IS zou de olieraffinaderij van Baiji zijn, die dagelijks 70.000 vaten kan produceren. Het is daarmee de grootste van Irak. De jihadisten zijn al sinds juni, toen de raffinaderij werd uitgeschakeld, met het Iraakse leger in gevecht. Al honderden strijders van IS vonden de dood.

Na vijf maanden gevechten veroverde de Irakezen weer Baiji, maar inmiddels heeft IS de stad weer terugveroverd. *Bericht uit eind september van het Koerdische mediakanaal Rudaw* De raffinaderij is nog wel in handen van het Iraakse leger. Maar ook wanneer de jihadisten dit veroveren, is het zeer onwaarschijnlijk dat ze de technische expertise bezitten om zo'n grote raffinaderij op te kunnen starten.

In Syrië zijn volgens de berichten van de internationale coalitie alle olievelden gebombardeerd *Zo schrijft de Washington Times* - en ook al kunnen ze vanwege de kleinschaligheid redelijk snel weer worden opgestart -, het is wel een flinke klap voor de *war economy* van IS. Het lijkt er dan ook op dat IS het momentum aan het verliezen is, zo schreef het Amerikaanse blad The Atlantic deze week. *'ISIS Is Losing Its Greatest Weapon: Momentum'*

De verovering van de Turks-Syrische grensplaats Kobani is mislukt *De Koerdische troepen beweren 80 procent van Kobani in handen te hebben* en ook andere grote overwinningen blijven uit. Daarnaast heeft de VS flink de druk opgevoerd op NAVO-bondgenoot Turkije *Bezoek van de Amerikaanse vice-president Biden aan Turkije* om de grenzen potdicht te houden voor Europese jihadisten die naar Syrië willen en omgekeerd van olie uit IS-gebied richting Turkije.

Dat de terreurbeweging niet langer onoverwinnelijk is, beseffen de (buitenlandse) jihadisten van IS natuurlijk ook. Maar vluchten betekent je doodvonnis. Volgens een Syrische monitoringsgroep *Bericht van Al Jazeera English* executeerde IS in het afgelopen half jaar 120 van haar eigen strijders die naar huis wilden. Niet olie, maar angst blijkt nog steeds het belangrijkste wapen van IS.

De vertaalde citaten uit het The New York Times-artikel over journalist Theo Padnos zijn met toestemming overgenomen uit 360 Magazine. Voor wie meer wil weten: Padnos verschijnt 19 februari in De Balie. De website van De Balie.

Lees hier onze eerdere verhalen over olie

De smerigste olie ter wereld vindt je in Canada

In Fort McMurray in Canada ligt een van de grootste open mijnen ter wereld. De werkers verdienen goud geld met de winning van olie uit teerzanden. Toch overheersen cynisme en schuldgevoelens over de smerige industrie. Gastcorrespondent Emy Koopman bezocht het gebied en doet verslag. Deel 1 in een serie over olieverslaving.

Lees deel 1 in onze serie over olie hier terug

Waarom blijft de olieprijs maar dalen?

De olieprijs is in een halfjaar tijd met bijna vijftig procent gedaald. En de olieproducerende landen hebben onlangs besloten de olieprijs niet te verhogen. Ondertussen stroomt schaliegas in grote hoeveelheden de wereldmarkt op. Wat is er precies aan de hand?

Lees de explainer van Thomas Muntz hier terug

Waarom terrorisme niet de wereld uit te bombarderen is

Na veertien jaar vruchteloos oorlog voeren tegen het terrorisme, dringt zich de vraag op of deze oorlog wel te winnen is. Wordt het niet eens tijd voor een langetermijnvisie die meer doet dan een illusie van veiligheid kweken?

Lees hier het stuk van Correspondent Rob Wijnberg over de wortels van het terrorisme terug

Lees hier over de reis van Lennart Hofman door de regio

Wat betekent IS voor de Koerden?

Hoe zit het ook alweer met die Koerdische strijd tegen IS? En hoe zit het met de Koerdische verdeeldheid? Lees hier de antwoorden op deze en andere prangende vragen.

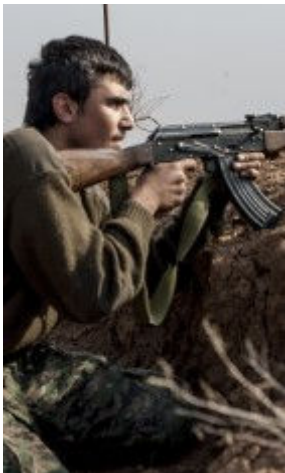
Lees hier de explainer

Vanaf deze heuvel zie je de Koerden IS bestrijden

De strijd tegen IS komt voor de Koerden samen in Kobani. Daar houden de slechtbewapende Syrische Koerden stand tegen IS, wachtend op de hulp van hun Iraakse burens, terwijl de wereld vanaf een Turkse heuvel toekijkt. Verslag vanuit Turkije.

Lees hier de reportage

Hier in Syrië ontstaat alweer een radicale staat (maar: vóór vrouwenrechten)

Niet alleen Islamitische Staat vormt een nieuwe staat in het Midden-Oosten, ook de Syrische Koerden doen dat. Hun links-radical experiment biedt een oplossing voor alle problemen in het Midden-Oosten, stellen ze. En de wereld is het steeds meer met hen eens. Verslag vanuit Noord-Syrië.

Lees hier de reportage

Hoe de strijd tegen IS de Koerdische vrouw emancipeert

Op reportage in Syrië en Irak ontdekken we hoe Koerdische vrouwen op twee fronten tegelijk vechten: tegen Islamitische Staat en vóór gelijke rechten. Ironisch genoeg blijkt het extreem vrouwonvriendelijke IS de emancipatie van de vrouwen juist te bevorderen. Een verslag.

Lees de reportage hier terug